

Naveed Jamali, Ellis Henican

CUM SĂ PRINZI UN SPION RUS

Povestea adevărată a unui civil american
devenit agent dublu

Traducere de Bogdan Coșa

POLIRO
2016

Naveed Jamali and Ellis Henican, *How to Catch a Russian Spy: The True Story of an American Civilian Turned Double Agent*

Unele nume și elemente de identificare au fost schimbate.

Faptele, opiniiile și analizele aparțin autorilor și nu reflectă în niciun fel pozițiile sau punctele de vedere oficiale ale vreunei agenții guvernamentale americane. Nimic din conținutul acestei cărți nu afirmă sau implică o confirmare a informațiilor de către guvernul Statelor Unite ale Americii sau susținerea punctelor de vedere ale autorilor.

Copyright © 2015 by Naveed Jamali
All rights reserved

© 2016 by Editura POLIROM, pentru ediția în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Emilien Etienne, *The Walking Man*

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

JAMALI, NAVEED

Cum să prinzi un spion rus: povestea adevărată a unui civil american devenit agent dublu / Naveed Jamali, Ellis Henican; trad. de Bogdan Coșa. – Iași: Polirom, 2016

ISBN print: 978-973-46-5774-2

ISBN ePUB: 978-973-46-5996-8

ISBN PDF: 978-973-46-5997-5

I. Henican, Ellis
II. Coșa, Bogdan (trad.)

821.111(73)-94=135.1

355.40

Printed in ROMANIA

Cuprins

Introducere	7
1. Americani noi	14
2. O afacere de familie.....	26
3. În căutare de sine	35
4. America atacată.....	42
5. Visuri de marină	51
6. Comandorul Lino	63
7. Agenții speciali	75
8. Întâlnirea cu Oleg	88
9. Războiul bazat pe rețele	103
10. Din nou pe poziții	117
11. De unde până unde spion	134
12. La cărmă	146
13. Încrederea agenților	152
14. Încă o încercare	162
15. Adversari demni de luat în serios	169
16. El Dorado	176
17. Minciunile	182
18. Accelerarea ritmului	189
19. Pasa din garaj	197
20. Oleg pus pe jar	208
21. Cardul de memorie	215
22. O gafă monumentală	220
23. Hooters	231
24. Schimbare de planuri	243
25. Falsa arestare	255
26. Marșul triumfal	269
27. Ofițer Jamali	278
Mulțumiri	293

Pentru ca Oleg să aibă încredere în mine, interacțiunea noastră trebuia să fie reală, să curgă de la sine, aşa cum se-ntâmplă într-o relație normală. În spionaj nu există promptere.

— Așadar, întrebarea care se pune este: „Cum crezi tu că ai fi putut face rost de materialele respective?”. Și nu uita, uneori e în regulă să-o lași în coadă de pește.

— Da, ar putea merge, am fost eu de acord. Până acum nu ne-a întrebat niciun rus cum am făcut rost de cărți. Au venit, au luat ce le-am pus noi în brațe și s-au cărat.

Treptat, agenții mă făcuseră să mă simt ca și când aş fi fost parte din echipă – eram trei tipi isteți care încercau să născocească o strategie rațională cu care să vină de hac unei provocări. Iar asta îi deșteptase cu siguranță instinctul de mentor lui Ted, fiindcă eu îi tot puneam întrebări și el îmi răspundea – n-aș zice neapărat patern, pentru că prea făcea pe deșteptul pentru a putea fi vorba de așa ceva –, lăsând impresia că îi face plăcere să mă îndrumă.

Oare se foloseau de mine? De aia mă lingușeau? Sau chiar apreciau ce aveam de spus? Ca să fie clar: m-au făcut să cred că împreună eram pe punctul de a da lovitura.

Peste câteva zile m-a sunat Terry.

— Am făcut rost de ce voiai, a zis el. Îți punem totul pe un CD. Să vezi ce treceri au făcut băieții noștri în PowerPoint!

— Ptiiu! PowerPoint! am făcut eu.

Uram PowerPointul. Știam că Terry încerca să-l încânte pe tociularul din mine, doar că își alese greșit programul pe care să-l ridice în slăvi. În mâinile unui vorbitor plăcitor, PowerPointul era în stare să omoare în faș ideile pe care trebuia să le pună în valoare. Oricare ar fi fost tema – înlocuirea unui colac de veciu sau invadarea Irakului –, PowerPointul trecea cu șenilele uniformității peste ea, făcând una cu pământul chiar și subiectele interesante. Faimoasa cuvântare ținută de Martin Luther King Jr. nu a fost „Am un [pauză/evaporare/slides nou] vis”. Dacă eram obligat să asist la încă o serie de liste PowerPoint, mă gândeam că s-ar putea să-mi trag un glonț în cap.

— Serios, Naveed, a zis Terry. Ar trebui să arunci un ochi peste prezentare. Au făcut treabă bună.

— Cred și eu, frate, că doar de-aia aveți salarii babane, i-am spus.

Grafica lor ochioasă nu mă încâlzea cu nimic. Faptul că urma să am un CD, da.

Era impresionant să vezi ce adunaseră agenții despre conferința cu pricina. Desfășurătorul complet. Lista participanților. Rezumatele lucrărilor de la „Informații utile despre rețele și rezultatele testelor făcute în timpul zborurilor bazate pe rețele”. Toate prezentările în PowerPoint. Copii ale slide-urilor. Chiar și notițele vorbitorilor. Erau atâtea lucruri pe acel CD, încât aproape că puteai zice că ai fost acolo. Cât despre agenții federali – era suficient să-i stârnești ca lucrurile să se pună în mișcare.

Ted nu mi-a dezvăluit niciodată la cine apelaseră, nici ce motive au invocat. Eu încercasem în toate felurile să obțin aceleași informații – sau măcar o mică parte – fără niciun rezultat. M-am consolat cu gândul că ei operaseră la cu totul alt nivel. Cercetarea cvasiguvernamentală merge semnificativ mai ușor atunci când primele cuvinte pe care le rostești sunt: „Bună ziua, de la FBI vă deranjăm”.

În fond, ce n-am putut eu să fac le-a reușit lor, lucru de care eram foarte mulțumit.

Oleg a trecut iar pe la birou mai repede decât înainte. De data asta, în luna noiembrie. Când l-am văzut apropiindu-se de clădire cu mersul lui greoi și apăsat, am luat-o la fugă pe scări și l-am prinț înainte să ajungă la ușă.

— Hai să dăm o tură cu mașina, i-am zis. Am ceva pentru dumneata.

Am urcat în Acura mea aurie, un model RL din 2005, cea mai recentă achiziție dintr-o succesiune rapidă de vehicule, și am pornit către Cedar Avenue, artera principală din centrul Dobbs Ferry.

— Poftim, am zis eu, întinzându-i CD-ul pe care-l aveam de la FBI. Ai aici totul de la conferință. Nu tot, absolut tot – chiar

și copii ale slide-urilor, cu adnotările vorbitorilor. Nu-i aşa că-s dat dracului?

Oleg nu a răspuns. De fapt, chiar mă bucur că n-a făcut-o. Dar a zis *mulțumesc* și a părut sincer. Și mi-a întins un plic plin cu dolari americană.

— Ajung o mie de dolari? a întrebat el.

— Zece ar ajunge și mai bine, însă o mie e-n regulă pentru început.

În secunda doi mi-am dat seama că am acceptat prea puțin.

— Să nu crezi că ăsta o să fie tariful de acum înainte, am insistat eu, dar de undeva trebuie să-ncepem și noi.

Oleg n-a insistat să afle cum am făcut rost de materialele de la conferință, aşa că nici eu nu m-am apucat să-i povestesc despre imaginarul meu prieten de nădejde. Am avut noroc cu carul. Paravanul n-ar fi stat în picioare nici 30 de secunde în cazul în care m-ar fi luat la întrebări. *Cine e prietenul ăsta? De ce a făcut-o? Cât i-ai dat? O să ne mai ajute? Pot să-l cunosc?*

— A fost ceva de muncă, să știi, a fost tot ce i-am zis lui Oleg.

În general, părea mulțumit că mă descurcasem să-i fac rost de ceea ce-mi ceruse. Apoi s-a arătat interesat de priceperea mea de a parca mașina.

— Nu prea ai loc, a zis el. Nu cred că poti s-o bagi acolo.

Oprisem în fața unei patiserii de pe Cedar Avenue.

— A, da? Fii atent, am zis.

De ce mă simteam atât de competitiv în preajma lui Oleg? Și cum de ajunse acest lucru să se traducă într-un loc de parcare dintr-o suburbie? Tot ce știi e că, schimbând în marșări și lăsându-mi piciorul să atingă pedala de acceleratie, îmi răsună în cap ceva despre onoarea americană. În acel punct, virând puternic la dreapta ca să intru, mă simteam ca Sylvester Stallone nimicindu-l pe Dolph Lundgren în runda a cincisprezecea din *Rocky IV*.

Acura era foarte ușor de manevrat. În plus, avea senzori pe spate, de care Oleg nici măcar nu sunt sigur că auzise până atunci. Ce vreau să zic nu e că aș fi avut nevoie de piuiturile alea ca să parchez mașina cum trebuie pe Cedar Avenue – am fost

dintotdeauna genul de șofer căruia îi ies destul de bine parcările laterale –, ci că, virând la momentul potrivit, senzorii nici măcar n-au apucat să se activeze. Am parcat perfect. Pe fundal, James Brown, „Living in America”.

— Foarte bine, a zis Oleg.

N-am stat mult acolo, doar cât să comandăm niște cafea, timp în care abia dacă am schimbat câteva vorbe. Nu eram încă pe felie, dar încercam să-l obișnuiesc cu ideea de a pleca împreună cu mine de la birou. Voiam să-i las impresia că am putea trece la nivelul următor în viitorul apropiat.

— Părinții mei sunt pe punctul de a se retrage din afaceri, am zis. Iar eu încerc să găsesc noi surse de venituri. Cred că vânzarea materialelor tipărite se cam apropie de sfârșit.

Oleg părea interesat. N-aș ști să zic dacă chiar pricepuse la ce m-am referit sau dacă nu cumva se jenase să admită că nu înțelege. Nu prea-i plăcea să arate niciun fel de slăbiciune.

— Poate că în felul acesta o să apară niște oportunități pentru amândoi, nu-i aşa? l-am întrebat.

— Ba da, a zis el brusc înviorat. Oportunitățile mă interesează.

Serios? – mi-am zis. *Pe cine nu interesează oportunitățile?* Venise momentul să încerc marea cu degetul.

— Poate că o să apară unele lucruri cu care te-aș putea ajuta? i-am sugerat.

A zâmbit.

— Naveed, a început el, mă bucur atât de tare că am putut ieși în oraș ca să bem o cafea. Așa poți discuta afaceri într-o manieră plăcută – la cafea, adică, a zis el ridicând paharul de hârtie ca și când ar fi toastat cu un pahar de cristal plin cu vodcă rusească ținută la rece. Acum, spune-mi, cum vezi tu afacerile astea?

O-o! La asta nu mă gândisem încă. Încălcasem regula pe care orice avocat o învață încă de la început – spre binele lui, înainte să calce prima dată în sala de judecată: niciodată să nu pui o întrebare al cărei răspuns nu-l știi deja. Doar că acum, odată intrat în horă, n-aveam altă opțiune decât să joc.

— Țelul meu este, am început eu, dezvoltând ce adusesem în discuție mai devreme, să trec de la proiecte pe hârtie la ceva care

să aibă de-a face mai mult cu tehnologia. Chiar mi-ar plăcea să schimb ușor orientarea afacerii mele. Lucrăm deja la diferite proiecte pentru marina militară și alte câteva instituții ale statului. Preponderent, e vorba despre date din aria armatei. Sunt convins că putem vedea amândoi o mulțime de oportunități în asta.

— Foarte interesant, a zis Oleg. Ar putea ieși ceva foarte interesant.

— Avem și niște proiecte care au de-a face cu bibliotecile, am continuat. Crezi că mă pot ajuta să găsesc în Rusia un bibliotecar cu care să mă pot înțelege?

Nu mi-a dat niciun nume, însă n-a părut să fie deranjat de întrebare și nici nu mi-a tăiat craca.

— O să mă gândesc, a zis. Așadar, îți place să lucrezi aici? Asta e – cum se spune la voi? – profesia dumitale?

— Ei bine, am zis eu, trăgând aer în piept înainte să-i explic cum fusesem atras de tehnologie.

Mi s-a părut că văd cu coada ochiului pe cineva care mă urmărește. Mi-am dat seama că domnul acela bătrân ar putea fi cineva pe care îl cunoșcusem prin intermediul tatălui meu. Am încercat să nu am contact vizual cu el, știind că s-ar fi autoinvitat la masa noastră. Prea târziu. Zâmbind și făcându-mi cu mâna, se îndrepta deasupra noi.

— Naveed, nu-i aşa? a zis el. Fiul lui Naseem? Ce mai face tatăl tău? Cum merge treaba? Credeam că ești în Boston!

— Totul e foarte bine, am zis eu. Ar trebui să-i dați un telefon.

Nu i l-am mai prezentat lui Oleg. Nici Oleg n-a scos un cuvânt despre asta, dar se vedea că e atent la discuție. Se apleca în față cumva fără să se aplece. Părea să-l amuze încurcătura în care nimerisem.

— Îmi pare rău, i-am zis bărbatului. Acum m-ați prins chiar în mijlocul unei afaceri. Mai vorbim, da?

I-am întins cartea mea de vizită și tot tacâmul, semn că ar fi cazul să ne lase. El s-a uitat la ea, apoi s-a întors la ale lui, înțelegând că ne-a întrerupt discuția.

— Îmi pare foarte rău, i-am zis lui Oleg după ce a plecat bărbatul. Asta e problema cu orașele mici – sunt mici.

Oleg a dat din mâna, alungându-mi îngrijorarea de parcă ar fi fost o gâzuliță. Chiar și aşa, părea că îi pierise cheful să continue discuția și l-am văzut în picioare, trăgându-și haina pe el, înainte să apuc să-mi termin propoziția.

Știam deja că era o zi crucială pentru relația mea cu Oleg. Nu fusese ușor, însă recompensele aveau să fie pe măsură. Nu știau sigur ce s-ar fi întâmplat dacă cei de la FBI n-ar fi reușit să pună mâna pe materialele de la conferință, mă bucur doar că au făcut-o. Mesajul a fost livrat. Mulțumesc mult!

Am știut de la bun început că, dacă eu și Oleg aveam să comitem vreodată acte de spionaj împreună, felul în care interacționam trebuia să se schimbe. El trebuia să devină mai mult decât un client pentru mine, iar eu, la rândul meu, mai mult decât un vânzător pentru el. Asta presupunea că nu mai aveam ce căuta la birou și că eram nevoiți să încetăm cu subtilitățile. Eu trebuia să-mi trădeze țara, iar el trebuia să-mi ceară s-o fac.

Alături de agenți, ce am făcut eu a fost să plimb momeala prin fața lui Oleg, iar el, pentru că i s-a părut îmbietoare, a mușcat-o.

*

Câteva zile mai târziu m-am întâlnit cu Ted și Terry. Mi-au zis să iau cu mine plicul alb pe care mi-l dăduse Oleg. Eram bucuros să mă văd scăpat de el și de mia de dolari. De când comandau rușii materiale de la noi și plăteau cărtile lăsând întotdeauna ceva peste, orice surplus venit de la ei a mers direct în fondul de rulment al companiei.

Doar că suma era acum alta, iar eu știam că nu pot să bag pur și simplu banii în buzunar. Nu mai vorbeam de o comandă obișnuită de cărți. Nu știam cum e corect să procedez. Așa că i-am întrebat pe Ted și Terry.

— Nu ai voie să iezi bani de la ruși, mi-a spus Ted. Ni-i dai nouă. Noi ţi-i schimbăm, semnezi o chitanță și primești aceeași sumă înapoi.

Așa am și făcut. Totul a fost foarte protocolar. Când Terry mi-a întins chitanța s-o semnez, l-am întrebat: